

цілісної системи підготовки вчителів, створення необхідної матеріально-технічної бази та забезпечення відповідного фінансування;

– успішна реалізація загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти вимагає від вчителів упровадження ефективних методик, інноваційних освітніх технологій у навчально-виховний процес та вдосконалення навчально-методичних матеріалів з іноземної мови.

У подальших публікаціях передбачається висвітлення результатів якісного навчання іноземних мов в початкових школах Польщі та пошуки шляхів творчого використання в Україні прогресивних ідей досвіду держав Європейського Союзу.

Література

1. Пирожков С. І. Ринок освіти у глобальному вимірі: європейський досвід для України // Стратегічна панорама. – 2002. – №2. – С. 201-204.
2. Maria Bohruszko. Wielkie otwarcie „Europejskiego Roku Języków 2001” // Języki Obce w Szkole, 2001. – № 2. – s. 128.
3. Od Ministra Edukacji Narodowej Edmunda Wittbrodta // Języki Obce w Szkole, 2001. – № 1. – s. 128.
4. Magdalena Mazińska. Europejski Rok Języków 2001 w Polsce // Języki Obce w Szkole, 2001. – № 1. – s. 128.
5. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання, д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколасва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
6. Європейський день мов: „Вивчати, говорити, слухати та розуміти одне одного” Заява Генерального секретаря Ради Європи Террі Девіса з нагоди Європейського дня мов. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.coe.kiev.ua/news/2008/09/25.html>
7. Raport krajowy Edukacja językowa w Polsce Język narodowy, regionalny, języki obce oraz języki mniejszości narodowych i etnicznych. – Warszawa, 31 grudnia 2005 r. – 61 s.
8. Główny Urząd Statystyczny. – Режим доступу: <http://www.stat.gov.pl>
9. Nauczanie dwujęzyczne w szkołach w Europie. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/countryspecificpressdos/PR071PL.pdf>
10. Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2005 Edition, Series „Key Data”. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.eurydice.org>
11. Василюк А. В. Реформи шкільної освіти в Польщі: історія і сучасність: монографія / Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2007. – 340 с.
12. Роман С. В. Методика навчання англійської мови в початковій школі: Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2005. – 208 с.
13. Materiały na konferencje przedmiotowe. Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.reformaprogramowa.men.gov.pl/pobierz.phpf=/konferencje/03_Języki_obce.pdf
14. Konferencja prasowa Pani Katarzyny Hall, Minister Edukacji Narodowej, dotycząca projektu reformy programowej (10.04.2008 r.). – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.men.gov.pl/content/view/10284/4/>
15. Bartosz Poluszyński. Współczesny świat, Europa i Polska a języki polityka językowa w XXI wieku // Języki Obce w Szkole, – 2002. № 6. – s. 248.
16. Сідун М. Формуючи професійну компетентність учителя іноземної мови початкової школи // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – №4(32). – С. 118-124.

Надійшла до редколегії 10.10.2008 року

УДК 378

Герасімова Н. Є.

ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ У ВНЗ

Анотація. Стаття присвячена сутності соціально-психологічної адаптації, дається характеристика її особливостей та механізмів реалізації. **Ключові слова:** адаптація, чинники адаптації, етапи адаптації.

Аннотация. В статье рассматривается сущность социально-психологической адаптации, характеризуется ее особенности и механизмы реализации. **Ключевые слова:** адаптация, факторы адаптации, этапы адаптации.

Annotation. The article to the assense of socio-psychological adaptation, the characteristics of its peculiarities and mechanisms of its realization are gwen there. **Key words:** adaptation, factors of adaptation, stages of adaptation.

До недавнього часу при підготовці спеціалістів основним був академічний підхід, коли основна увага акцентувалась на його інтелектуальному розвитку та озброєнні стандартними знаннями без гармонійного поєднання їх із розвитком особистості й надбанням рефлексивних знань. Підкреслюючи важливість такого підходу, необхідно відзначити, що в умовах національного відродження та державотворчих процесів в Україні, він виявляється недостатнім для формування творчої особистості спеціаліста, носія високих національних і загальнолюдських цінностей, гуманістичних переконань. Розвиток особистості в процесі адаптації викликає зміни її інтересів, поглядів, ціннісних орієнтацій, життєвих планів, ідеалів, домінуючих мотивів, тобто суб'єктивних відношень до різних сторін життя. Адаптація особистості студента відбувається в колективі (групі, факультеті) і через колектив. У цьому випадку особливий інтерес викликає початкова стадія адаптації в новому соціальному середовищі. Адаптація в колективі виступає необхідною умовою продуктивної соціальної активності, самовизначення особистості, розвитку індивідуальності студента.

Різні аспекти вдосконалення процесу підготовки майбутніх спеціалістів в умовах навчання у вищих навчальних закладах були предметом вивчення І. А. Зязюна, С. В. Кондратьєва, О. В. Киричука, Н. В. Кузьміна, Г. В. Ложкіна, С. Д. Максименка, А. К. Маркова, О. Г. Мороза, О. Б. Орлова, М. І. Пірен, Н. І. Повакель та ін.

Завдання дослідження – проаналізувати основні напрями спрямованості активності особистості студента, що відповідають трьом видам адаптації до зміненої ситуації. Наступним аспектом нашої роботи є виявлення етапів професійного самовизначення молоді.

Адаптація має різну якість в залежності від того, в якій системі вона розглядається, що дає можливість визначити її з різних позицій: як процес пристосування організму до нового середовища, як рівновага, що встановлюється між організмом та середовищем, як результат пристосувального процесу, як діалектична взаємодія між організмом та середовищем. У зв'язку з цим можна виділити наступні форми поведінки, що складається з чотирьох класів: превентивна поведінкова адаптація; стабілізаційна поведінкова адаптація; соціально зумовлені форми поведінки; психологічно зумовлені форми поведінки. У свою чергу четвертий клас поділяється на дві групи чинників: індивідуальні (перебудова мотивів діяльності; формування установки; формування пильності; зміна емоційних характеристик; зміна концептуальних моделей); групові (формування ментальності; переорієнтація на лідера; групові й індивідуальні зміни рольових очікувань) [3]. За критерій адаптації використовують спрямованість та рівень активності особистості. Частіше всього виділяються три основні напрями спрямованості активності, що відповідають трьом видам адаптації до зміненої ситуації: вихід із ситуації, психологічний захист власного „Я“; вплив на середовище з метою пристосування його параметрів до себе: від прямого (безпосереднього) впливу до пошуку обхідних шляхів; зміна себе, своєї внутрішньої структури: від звикання, урівноваження із середовищем до уподібнення.

Проблема збереження психічного здоров'я студентів потребує вивчення чинників, що впливають на процес адаптації молоді до умов навчання у ВНЗ. Нами визначені внутрішні і зовнішні чинники соціально-психологічної адаптації студентів до умов ВНЗ.

Чинники професійної адаптації: ставлення студентів до обраної професії і бажання працювати в певній галузі знань; прагнення поглибити знання про особливості професії, стати фахівцем в обраній спеціальності; рівень підготовки абітурієнта до навчання у вищому навчальному закладі: відповідність обсягу і рівню знань, умінь і навичок абітурієнтів вимогам освітнього процесу; потреба абітурієнта в навчальній діяльності; усвідомлення необхідності засвоєння визначеного обсягу знань для одержання професійної освіти; стійкий інтерес до предметів спеціального і загального циклу; набуття навичок самостійності в навчальній і науковій праці; потреба самоосвіти; уміння застосовувати знання на практиці; структура та організація навчального процесу; професійна та педагогічна компетентність викладачів навчального закладу; наявність інституту кураторства; педагогічний і психологічний моніторинг

ходу навчального процесу; індивідуальний підхід до студента, незалежно від показників успішності; задоволеність міжособистісними відносинами у студентській групі та ін.

Чинники соціальної адаптації: рівень розвитку духовності індивіда; рівень соціальної і моральної зрілості; рівень психологічної культури; рівень культури поведінки; рівень правової культури; рівень мовленнєвої культури; індивідуально-особистісні особливості розвитку психічних процесів; бажання брати участь у суспільному житті навчального закладу; комунікативні властивості індивіда; вироблення особистісного стилю поведінки, здатність до її кореляції; реалізація у навчальному закладі принципів педагогіки співробітництва та ін.

Чинники біологічної адаптації: стан здоров'я і тип організації нервової діяльності; санітарно-гігієнічні умови навчання; організація побуту, харчування, відпочинку студентів.

Чинники психологічної адаптації: успішність (неуспішність) професійної, соціальної та біологічної адаптацій (професійне самовизначення, соціальний статус, сформованість соціально-значимих здібностей, якостей, становище в колективі, задоволення (незадоволення) особистим статусом, можливість прояву індивідуальності та ін.); характерологічні особливості і якості особистості; вміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки і діяльності; наявність служби психологічної підтримки; розробка і впровадження соціально-психологічних засобів формування й корекції адаптованості студентів перших курсів вищих навчальних закладів.

Слід відмітити, що всі чинники взаємопов'язані між собою. Початок адаптації не співпадає з появою молодого людини в новій групі, а відноситься до попереднього періоду.

У процесі професійного самовизначення молоді проходить чотири етапи. *Перший етап* адаптації (професійне самовизначення молоді) припадає на перший рік навчання у ВНЗ. Його мета – пробудити в студентах інтерес до себе, до свого однокурсника як до цікавих об'єктів для вивчення та спостереження, пристосування до нових форм і методів навчальної діяльності. Ця адаптація має три форми: адаптація формальна, під якою розуміють пізнавально-інформаційне пристосування студентів до нового оточення, до структури вищої школи, до змісту навчання в ній, до її вимог та своїх обов'язків; суспільна адаптація, тобто процес внутрішньої інтеграції цих же груп із студентським середовищем у цілому; дидактична адаптація, що співвідноситься з підготовкою студентів до нових форм і методів навчальної роботи. Особливе значення на цьому етапі набуває робота кураторів груп, які організують індивідуальні бесіди, консультації по самовивченню і самовихованню. В результаті такої роботи поліпшуються міжособистісні контакти, встановлюються довірчі відносини в групі, багато студентів починають займатися самовихованням, зменшується кількість зривів на першій сесії. *Другий етап* (адаптація студентів до вимог, які висуває професія) починається на 2-му курсі перебування у ВНЗ. Він характеризується тим, що студент у процесі навчання придбає необхідні професійні знання та практичні навички для здійснення конкретної діяльності з обраної спеціальності. Такий підхід створює певну цільову установку, яка благотворно впливає на процес підготовки майбутнього спеціаліста. *Третій етап* (динаміка професійної підготовки студентів у ВНЗ) охоплює старші курси. Основна його мета – завершення процесу формування особистості майбутнього спеціаліста. *Четвертий етап* (професійна адаптація молодого спеціаліста, зростання його професійної майстерності). Особливу функцію соціальна адаптація у студентів набуває в період їх навчання в магістратурі. Становленню особистості майбутнього спеціаліста-дослідника та його підготовці сприяють загальноосвітні базові і спеціальні дисципліни (методологія дослідження, методика викладання учбових дисциплін у коледжах, гімназіях і ліцеях, культура мовлення, педагогічна техніка і т. ін.). У процесі занять в магістрантів виявляються і вивчаються здібності до прогнозування, планування і проведення досліджень, пов'язаних з теорією навчання або виховання.

Висновки. Таким чином, аналіз теоретичних підходів до вивчення адаптаційних можливостей студентів, підтверджує правильність робочої гіпотези про те, що в їхній основі лежать особистісно значимі протиріччя між мотиваційними утвореннями індивіда, які знаходять своє прагнення в різних сферах життєдіяльності особистості. У процесі адаптації відбувається активний творчий пошук, осмислення важливих виховних проблем, вироблення найбільш адекватних способів дії. Поряд із об'єктивними чинниками, що визначають загальний напрям

адаптації молодих спеціалістів і є специфічними для конкретного середовища, на процес адаптації чинять вплив і такі, дія яких проявляється крізь функціонування адаптуючого середовища, наявність і відсутність яких залежить від нього.

Література

1. Зотова О. И., Кряжева И. К. Некоторые аспекты социально-психологической адаптации личности // Психологические механизмы регуляции социального поведения. – М.: Наука, 1979. – С. 219-233.

2. Кузьмин Е. С., Прихватилор А. А. О системном подходе к исследованию процессов адаптации // Психологические проблемы повышения эффективности деятельности производственных коллективов. – Курган, 1981. – С. 155-159.

3. Скубий М. И. Социальные проблемы адаптации молодого учителя // Некоторые методологические проблемы общественных наук. – Новосибирск, 1971. – С. 263-275.

Надійшла до редколегії 10.10.2008 року

УДК 371

І. О. Галацкова

МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ НА ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАРІАТИВНИХ ОСВІТНІХ МАРШРУТІВ УЧНІВ

Анотація. У статті розглядаються питання, пов'язані з моделюванням педагогічного процесу на основі реалізації варіативних освітніх маршрутів, даються характеристики їх основних типів. **Ключові слова:** педагогічний процес, моделювання, освітній маршрут, варіативний освітній маршрут, особливості освітнього маршруту, типи освітніх маршрутів

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы, связанные с моделированием педагогического процесса на основе реализации вариативных образовательных маршрутов, даются характеристики их основных типов. **Ключевые слова:** педагогический процесс, моделирование, образовательный маршрут, вариативный образовательный маршрут, особенности образовательного маршрута, типы образовательных маршрутов.

Annotation. The questions related to the design of pedagogical process on the basis of realization of variant educational routes are examined in the article, descriptions of their basic types are given. **Keywords:** pedagogical process, design, educational route, variant educational route, features of educational route, types of educational routes.

Соціально-економічні умови розвитку суспільства внаслідок змін поставили на порядок денний комплекс нових вимог до системи освіти, її цілей, напрямків реформування: підвищення гнучкості системи освіти, створення реальної варіативності в освітніх системах, всеосяжний облік індивідуальних запитів і особистих можливостей тих, хто вчиться. Перспективи розвитку системи освіти все частіше вбачають у більшій альтернативності й індивідуальності навчання, у розширенні використовуваних форм освітньої діяльності. Інакше кажучи, підкреслюється необхідність вибору учнем змістовних і процесуальних аспектів освіти й наближення цього вибору до реальних інтересів і можливостей учня за допомогою розширення «поля вибору» як форм навчання, так і форм та методів, видів навчальної діяльності. Особистісно-орієнтований підхід до організації освітнього процесу – фундамент і основа педагогічної системи тієї школи, яка усвідомлено й цілеспрямовано створює умови для виховання творчої особистості, готової до самореалізації та професійно-особистісного самовизначення.

Розвиток особистості варто розглядати в плані формування особистої відповідальності дитини за свої успіхи в житті, її готовності докладати особистих зусиль для досягнення певних результатів у різних сферах діяльності та у спілкуванні. Освітній процес може бути організований таким чином, щоб спонукати дітей до самостійного рішення проблем як навчального, так і соціального характеру. Саме школа може забезпечити головні складові для знаходження впевненості в собі й відчуття власної значимості: знання й уміння мислити. Формування названих характеристик диктується необхідністю орієнтації на закладені в кожній дитині особистісні потреби. Задоволення глибоких психологічних запитів дітей в умовах навчального середовища повинне бути спрямоване на придбання учнями досвіду успіху в школі. Якщо дитині вдається домогтися успіху в школі, у неї є всі шанси на успіх у житті.